

บทที่ ๕

บทสรุป

พิธีอุปนัยคือพิธีนำเด็กในวาระพระราชมณเฑียร กษัตริย์ และแพทย์ เข้าสู่ชีวิต การเป็นพรหมจารีหรือนักศึกษาเพื่อศึกษาพระเวท อันเป็นการเตรียมตัวที่จะมีชีวิตในการ กรองเรื่อ่นต่อไปในภายหน้า พิธีอุปนัยนี้เป็นพิธีที่เก่าแก่ของชาวอารยันอินเดีย ซึ่งคงจะ มีมาแล่นับตั้งแต่ปลายสมัยพระเวทเป็นต้นมา เกิมทีนั้น มีหลักฐานพอจะกล่าวได้ว่า ชาวอารยันอินเดียทั้งหญิงและชายมีโอกาสได้เข้าพิธีอุปนัย ซึ่งคงเป็นพิธีง่าย ๆ ไม่มี พิธีกรรมที่มากมายสลบซับซ้อน เหมือนในสมัยหลัง พิธีนี้ได้มีวิวัฒนาการสืบทอดกันมา เป็น ระยะ ๆ จนในที่สุดได้กำหนดเป็นระเบียบปฏิบัติของสังคมอย่างเข้มงวดในสมัยสูตร คือ ประมาณ ๕๐๐ ปี ถึง ๒๐๐ ปี ก่อนคริสตกักราช (ประมาณ ๕๐ ปี ก่อนพุทธศักราช ถึง กลางพุทธศตวรรษที่ ๕) คัมภีร์สูตรต่าง ๆ ได้กำหนดว่าผู้หญิงไม่สมควรที่จะต้องเข้าพิธี อุปนัยและเรียนพระเวท เพราะถือว่าพิธีแต่งงานก็คือพิธีอุปนัยของผู้หญิง แต่ผู้ที่อยู่ใน วาระศูทรนั้นเข้าใจว่าไม่มีโอกาสได้เข้าพิธีอุปนัยและเรียนพระเวทเลยไม่ว่าในสมัยใด

จุดประสงค์ของพิธีอุปนัยคือ เพื่อเป็นการประกาศรับผู้เข้าพิธีซึ่งฝากตัวเข้ามา เป็นศิษย์อย่างเป็นทางการ เพื่อขอเรียนพระเวทจากอาจารย์ผู้กระทำพิธีให้แก่เขา ผู้ที่ ผ่านพิธีอุปนัยแล้วยอมจะบริสุทธ์ปราศจากมลทินทั้งปวง และได้ชื่อว่าเป็นทวิชะ สามารถ ประกอบพิธีทางศาสนาได้ตั้งแต่เมื่อตนได้เข้าสู่พิธีอุปนัยแล้วเป็นต้นไป โดยมีสายคาดเอว เป็นสัญลักษณ์และบ่งบอกถึงวาระของผู้คาดควาย นอกจากนี้ยังต้องการให้ผู้ที่เข้ามาเป็น

พรหมจารี ได้เรียนรู้ถึงข้อปฏิบัติต่าง ๆ เพื่อจะไ้ปฏิบัติให้ถูกต้องในขณะที่อาศัยอยู่บ้าน
อาจารย์ของเขา เพื่อศึกษาพระเวทหลังจากเสร็จสิ้นพิธีอุปนัยแล้ว

สำหรับพิธีกรรมต่าง ๆ ของพิธีอุปนัยที่ปรากฏในคฤหยสูตรนั้น มีรายละเอียด
แตกต่างกันอยู่บ้าง แต่พอจะสรุปได้ว่า มีพิธีกรรมที่กล่าวถึงในเกือบทุกคัมภีร์อันแสดง
ว่าเป็นพิธีกรรมที่สำคัญ และกระทำกันทั่วไปมีอยู่หลายพิธีคือ พิธีโกนผมและอาบน้ำเต่ง
ตัวเด็กให้สะอาดเรียบร้อยก่อนที่จะเข้าพิธี พิธีบวงสรวงสังเวद्यในกองไฟ พิธีคาคสาย
รัดเอวให้แก่เด็กผู้เข้าพิธี พิธีัญชลปุรณะ พิธีสอบถามชื่อผู้เข้าพิธีแล้วประกาศรับเป็น
ศิษย์ พิธีปริทานะ พิธีอาทิตยทรรศนะ พิธีตะออกบริเวณหัวใจของเด็กผู้เข้าพิธี พิธี
มอบศิษย์ให้อยู่ในความคุ้มครองของเทพเจ้าทั้งหลาย พิธีกำหนดระเบียบวินัยและหน้าที่
ให้แก่พรหมจารี หรือผู้ที่อาจารย์รับเป็นศิษย์ พิธีสอนมนตร์สาวิตรี พิธีมอบไม้เท้าให้
แก่ผู้เข้าพิธี พิธีออกภิษากเป็นครั้งแรก และพิธีบำเพ็ญพรต*

ส่วนประกอบที่สำคัญในพิธีอุปนัยคือ ไฟและน้ำ จะเห็นว่าตลอดพิธีจะต้อง
กระทำต่อหน้าไฟ อาจารย์ผู้กระทำพิธีและศิษย์ถวายเครื่องสังเวद्यต่าง ๆ ลงในกองไฟ
มีการเคินรอบกองไฟ มีการบวงสรวงดูแลไฟพิธีมิให้ดับเลยในขณะรักษาพรต อีกทั้ง
การประกาศรับเป็นศิษย์ให้เรียนพระเวทได้ และอาจารย์เริ่มสอนพระเวทให้ศิษย์เป็น
ครั้งแรกก็ได้กระทำต่อหน้ากองไฟพิธีนั้น จึงเปรียบเสมือนไฟเป็นพยานอันศักดิ์สิทธิ์ต่อ
การกระทำพิธีอุปนัยของชาวอินเดียบโบราณ และเป็นจุดนำเครื่องบวงสรวงสังเวद्यสู่
เทพเจ้าทั้งปวงบนสวรรค์

*ดูภาคผนวกประกอบ.

ส่วนความสำคัญของน้ำนั้น ในคฤหยสูตรกำหนดว่า ก่อนที่เด็กจะเข้าพิธีอุปนัย จะต้องโกนผมอาบน้ำชำระกายให้สะอาดแล้วจึงเข้าพิธีได้ ก่อนที่จะกระทำพิธีก็ต้องให้ครูเข้าพิธีจับน้ำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งมีการหลั่งน้ำจากอุ้งมือของอาจารย์ลงสู่อุ้งมือของเด็กผู้เข้าพิธีในการประกาศรับเป็นศิษย์ และแม้แต่ในพิธีลบล้างความผิดหรือลบล้างบาปของผู้ที่มีโทษเข้าพิธีอุปนัยเมื่อถึงกำหนดนั้น ผู้มีบาปหรือมีความผิดก็ต้องอาบน้ำชำระกายทุกวันโดยไม่เว้นเป็นเวลาถึง ๑ ปี จึงจะเป็นผู้บริสุทธิ์ที่ได้รับอนุญาตให้เรียนพระเวทได้ น้ำจึงเปรียบเสมือนเป็นสัญลักษณ์ของความบริสุทธิ์ และเป็นเครื่องประสานความสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์กับศิษย์

ผู้มีบทบาทในการสร้างกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ในพิธีอุปนัยคือพวกพราหมณ์ ดังนั้นข้อกำหนดต่าง ๆ จึงมักจะสร้างขึ้นเพื่อผลประโยชน์ของพราหมณ์ ผลประโยชน์ที่พวกพราหมณ์ได้รับ บางทีก็เป็นเรื่องทางวัตถุ สังเกตได้จากบุคคลที่เข้าพิธีอุปนัยเพื่อเรียนพระเวทไคนั้น เป็นบุคคลในวรรณะสูงทั้งสามคือ พราหมณ์ กษัตริย์ และแพศย์ บุคคลเหล่านี้มีฐานะดีพอสมควร พราหมณ์ผู้ประกอบพิธีย่อมจะได้รับประโยชน์ตอบแทน (ทักษิณา) ไม่มากนักเลย ส่วนผลประโยชน์ที่พราหมณ์จะได้รับในทางจิตใจนั้นคือ มีข้อกำหนดว่า พรหมจารีหรือผู้จะเรียนพระเวทจะต้องอยู่ในบ้านของพราหมณ์ หรือคืออาจารย์ผู้สอนพระเวทตลอดระยะเวลาการศึกษา ต้องปรนนิบัติรับใช้มีเพียงแต่อาจารย์เท่านั้น แต่ต้องรับใช้ทุกคนในครอบครัวของอาจารย์ เช่น ทุกเช้าเย็นต้องออกไปขออาหารมาให้ ตนเองจะรับประทานได้ก็ต่อเมื่ออาจารย์อนุญาต ได้ของสิ่งใดมาต้องนำมาให้อาจารย์ทั้งหมด ต้องช่วยทำงานในบ้านอาจารย์ทุกอย่าง การอาศัยอยู่บ้านของอาจารย์เป็นเวลานานนี้ ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างศิษย์กับอาจารย์และครอบครัว จนกระทั่งเมื่อจบการศึกษาแล้ว ศิษย์ยังทะนุบำรุงอาจารย์และครอบครัวตลอดไป นั่นคือพวกพราหมณ์เป็นพวกที่ได้ผลประโยชน์มากที่สุด ได้รับการจุนเจือจากชนในวรรณะอื่นอย่างดี และอย่างได้รับการยกย่องนับถือ เป็นที่น่าสังเกตอีกประการหนึ่งคือ มีข้อ

กำหนดว่าหญิงชายในวรรณะพราหมณ์เป็นฐักัน บุตรชายที่เกิดมามีสิทธิเข้าพิธีอุปนัยน์และเรียนพระเวทได้ แต่ถ้าเป็นบุคคลในวรรณะอื่นเป็นฐักัน บุตรชายที่เกิดมาไม่มีสิทธิเข้าพิธีอุปนัยน์และเรียนพระเวท

ขอเสนอแนะ

พิธีอุปนัยน์ที่วิจัยแล้วนั้น เป็นระยะชีวิตช่วงแรกของชาวฮินดูที่จะเข้าสู่อาศรม ทั้งสี่ ผู้วิจัยได้กล่าวถึงพิธีอย่างละเอียด แต่ได้กล่าวถึงข้อปฏิบัติต่าง ๆ ของพรหมจารี ขณะศึกษาอยู่กับอาจารย์ไว้เพียงสังเขป ระยะเวลาการเป็นพรหมจารี เป็นระยะเวลาที่ยาวนาน ระเบียบข้อปฏิบัติของพรหมจารีและอาจารย์ย่อมมีมาก ยังไม่มีผู้ใดวิจัยไว้ อย่างละเอียดแจ่มแจ้ง ทั้งนี้เรื่องราวในช่วงชีวิตการเป็นพรหมจารีของชาวฮินดูจึง เป็นเรื่องที่ควรนำมาวิจัยได้เรื่องหนึ่ง นอกจากนี้ เมื่อพรหมจารีสำเร็จการศึกษาแล้ว จะต้องเข้าพิธีสโนาน เป็นสเนาทกก่อนที่เขาจะเข้าสู่ชีวิตการครองเรือน (คฤหัสถ์) ซึ่งเป็นเรื่องที่น่าสนใจอย่างยิ่ง.

ศูนย์วิทยพัทยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย